

УДК 657

Суков Генадій Сергійович,

канд. екон. наук, здобувач кафедри обліку і аудиту,
Житомирський державний технологічний університет
(10005, Україна, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103)
E-mail: kaf_oa@ztu.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ВЕЛИКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: ПЕРВИННІ ПОЗИЦІЇ

АНОТАЦІЯ. В умовах погіршення стану української економіки, великі промислові підприємства, як основні суб'єкти сучасної інноваційної економіки, мають оптимізувати систему управління з метою забезпечення їх стабільного розвитку. Одним з важливих елементів системи управління такими підприємствами виступає управлінський облік. Запорукою його ефективного функціонування виступає вірно налагоджена організація такого обліку. Первинні її позиції пов'язані з формування стандартів-регламентів управлінського обліку на великих промислових підприємствах України. В процесі дослідження підходів до побудови сучасної системи бухгалтерського обліку в Україні, опираючись на метод аналогії автор запропонував використовувати як основу розробки вказаних регламентів Стандарти управлінського обліку, розроблені Інститутом управлінського обліку. Сформовані на таких засадах положення управлінського обліку великих промислових підприємств дозволять посилити їх конкурентоздатність на світовому ринку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: великі промислові підприємства, організація управлінського обліку, стандарти управлінського обліку.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Економіка України вкотре через політичну нестабільність зазнала суворого випробування. За оцінками європейських експертів, бізнес-клімат в Україні різко погіршився у порівнянні з показниками початку 2014 року. Так, індекс бізнес-клімату в Україні, який знизився у квітні на 13,8 пункту в порівнянні із показниками на початку року і становить нині 61,3 пунктів, є найнижчим серед країн Центральної та Східної Європи [1]. За цих умов страждатиме не тільки малий бізнес, а й великий, який є найбільш інвестиційно-привабливим для внутрішніх і зовнішніх партнерів. Як відомо, у країнах з розвинутою економікою частка малих підприємств у промисловості переважає над сектором великого бізнесу, що пояснюється історичним ходом економічних подій, коли в процесі розвитку виробничої сфери малі підприємства розвивались до великого бізнесу, роб-

лячи безпосередній вплив на структурні перетворення в національних економіках і навпаки, структурні перетворення створювали на базі малих підприємств — великі [2]. Попри всі переваги і недоліки як великих, так і малих підприємств, вони нерозривно зв'язані, при цьому саме великий бізнес має величезний потенціал підтримки малих підприємств, який реалізується через широкий спектр форм господарської інтеграції з метою забезпечення власної стійкості, яка базується, у тому числі, на ефективній системі коопераційних зв'язків [2, 3]. Така позиція підтверджується думкою провідних учених-економістів, які зазначають, що «...економіка західних країн базується на двох засадах — на великих організаційно-господарських структурах, з одного боку, та малому бізнесі, — з іншого. Перша надає їй стабільності и керуваності, відкриває шлях до великомасштабної реалізації науково-технічних новацій; друга створює конкурентне середовище, забезпечує виробництву гнучкість та індивідуалізацію» [4]. У контексті актуалізації ролі великий промислових підприємств наведемо слова відомого економіста А. Чандлер, про те що «...центром економічного зростання, починаючи з останньої чверті XIX сторіччя і по сьогоднішній день, у всіх провідних країнах світу були і залишаються капітало- та науковомісткі галузі, такі як нафтова, хімічна промисловість, металургія, автомобілебудування, електротехніка. У цих галузях економічний розвиток означає відносно невелика кількість компаній... Саме великий бізнес зробив Німеччину найбільшою промисловою державою першої половини XX ст., США — найбільш розвинутою країною 20–60-х років, Японію — лідером останніх десятиліть» [5]. За цих умов роль великих підприємств України у стабілізації та подальшій розбудові вітчизняної економіки важно недооцінити.

Дієвим інструментом системи управління великими промисловими підприємствами виступає бухгалтерський облік у цілому, та управлінський облік зокрема. Саме останній, як система внутрішнього обліку та обробки даних господарської діяльності підприємства для керівників різних рівнів, на основі якої вони приймаються обґрунтованіші рішення, з метою підвищення ефективності поточних операцій, призначений забезпечити необхідний рівень конкурентоздатності та економічної безпеки вказаних суб'єктів господарювання. Зауважимо, що питання формування підсистеми управлінського обліку є актуальним перед усім саме для великих підприємств, оскільки чітке виокремлення управлін-

ського обліку в межах системи бухгалтерського обліку в малому бізнесі є не завжди виправданим і економічно доцільним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що питаннями організації бухгалтерського обліку в цілому займалися відомі українські вчені: А.Д. Шмигель, А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко, В.П. Завгородній, Ю.Я. Литвин, В.О. Півторадня, С.В. Свірко, Ф.Ф. Бутинець та інші [6–11]. Вони сприяли становленню та розвитку української науки про організацію бухгалтерського обліку за відповідними галузевими спрямуваннями та сегментами. Втім, аналіз їх праць і пізніших видань і публікацій свідчить про відсутність належної уваги питанням організації управлінського обліку [12–17]: так, тільки в одному з досліджених видань вищевказане питання розглянуто досить докладно [16, с. 219–247]; щодо наукових публікацій, варто акцентувати увагу на статті автора Лукіна В.О., присвячену питанням організації впровадження управлінського обліку [17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Постановка питання щодо організації управлінського обліку перед усім передбачає розгляд положень первинної організації, до яких класично відносяться формування облікової політики в межах вказаної підсистеми бухгалтерського обліку [11, с. 378]. Відмітимо, що при випрацюванні позицій облікової політики великих вітчизняних підприємств щодо фінансового обліку вказані суб'єкти орієнтуються на НП(С)БО, в основу яких, в свою чергу, покладено МСФЗ і МСБО відповідно. Чітких орієнтирів при випрацюванні положень управлінського обліку великими вітчизняними підприємствами та уособлення їх у вигляді внутрішніх регламентів немає.

Формулювання мети і завдання дослідження. Метою статті є розгляд підходів до формування стандартів-регламентів управлінського обліку для великих промислових підприємств на підставі міжнародних підходів до організації управлінського обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нагадаймо, що в цілому бухгалтерський облік будь-яких суб'єктів господарювання має три рівня регламентації (рис. 1) [11]. Перші два рівня реалізуються на рівні нормативних документів зовнішнього кола регламентації, третій — за допомогою документів внутрішнього регламенту. Перед усім йдеться про положення з управлінського обліку, які призначені забезпечити упорядкування облікового про-

цесу в межах підсистеми управлінського обліку. Потреба у таких регламентах найгостріше постає на великих промислових підприємствах, оскільки вони мають як багатовекторну систему бухгалтерського обліку в цілому, так і підсистему управлінського обліку зокрема. Таке положення пояснюється особливостями великого виробництва, до яких відносять: розвиненість та різноманітність власне виробничої діяльності, що пов'язані з її розгалуженою техніко-технологічною побудовою, наявністю складної внутрішньої структури, що проявляється у великій кількості структурних підрозділів, потужності та значну кількість операцій власне в межах господарської діяльності тощо.

Концептуальний підхід до створення таких стандартів-регламентів управлінського обліку великих підприємств має враховувати загальні засади модернізації вітчизняної системи бухгалтерського обліку, яку було розпочато з моменту набуття Україною незалежності. Йдеться про основний принцип перебудови національної облікової системи — вимогу гармонізації вітчизняного бухгалтерського обліку до облікових положень теорії та практики розвинутих країн світу в умовах розбудови Україною економіки з ринковими відносинами на тлі глобалізаційних процесів.

У контексті вказаного доречним буде розгляд підходів до випрацювання узагальнюючих позицій щодо управлінського обліку саме такими країнами. Звернімося до історії. У 1919 році фахівці США в області управлінського обліку створили Національну асоціацію бухгалтерів з обліку витрат (NACA), яку в 1929 році було перейменовано в Національну асоціацію бухгалтерів (NAA). У 1972 році NAA затвердила сертифікаційну програму «Сертифікований управлінський бухгалтер» (CMA) і створила організацію з проведення програми CMA — Інститут управлінського обліку (IMA). У 1996 році IMA був перейменований в Інститут сертифікованих управлінських бухгалтерів (ICMA), а NAA — перейменована в Інститут управлінських бухгалтерів (IMA) [19]. Починаючи з 1981 р. у межах діяльності NAA/ IMA було розроблено систему Положень з управлінського обліку (SMA), що на сьогодні складає близько п'ятдесяти позицій [20]. Усі Положення згруповані за п'ятьма основними секторами: (1) цілі, (2) термінологія, (3) концепції, (4) практика і методи, і (5) управління бухгалтерською діяльністю, номери яких виступають основою кодування власне усіх Положень. Так, відповідно до Положень 1А «Визначення управлінського обліку» і 1В «Об'єкти управлінського обліку», управлінський облік — це процес ідентифікації, вимірювання,

накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та надання фінансової інформації, що використовується менеджментом в плануванні, оцінці і управлінні для забезпечення оптимального використання ресурсів підприємства та повноти їх обліку [21]. Звичайно, з огляду на природу управлінського обліку, вказані Положення не є обов'язковими для використання підприємствами та організаціями, однак вони як результат узагальнення сучасних провідних облікових підходів слугують основою в процесі організації, впровадження, застосування та вдосконалення підсистеми управлінського обліку.

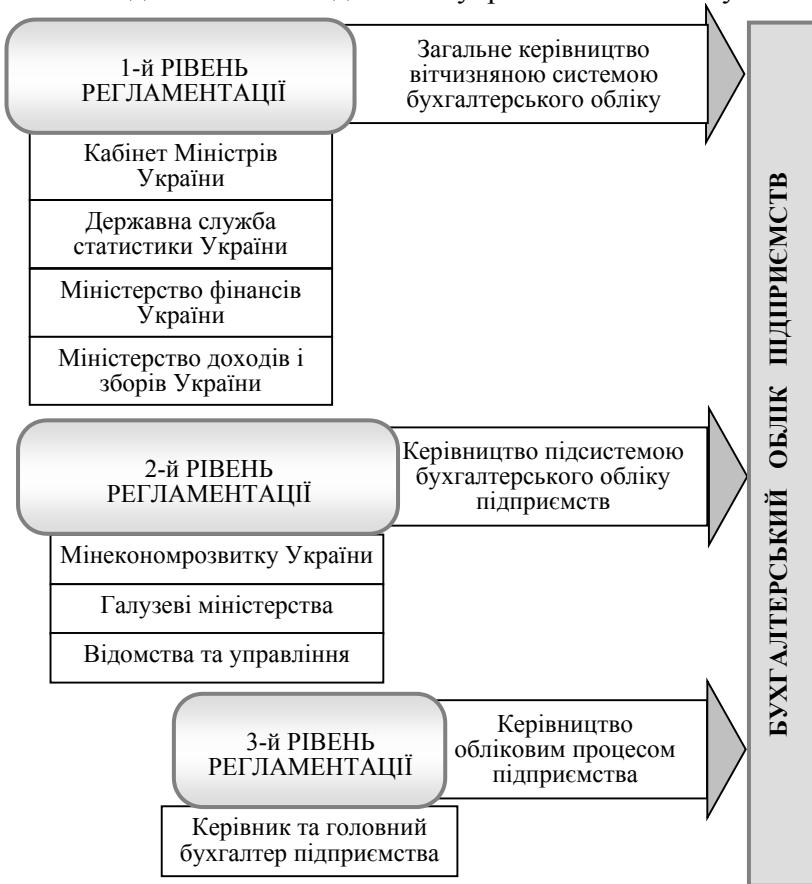

Рис. 1. Система керівництва бухгалтерським обліком підприємств в Україні

Розгляд змістовних позицій вказаних Положень з управлінського обліку (далі — Положень) свідчить про те, що останні відбивають такі особливості сучасної стандартизації обліку для управлінських цілей [19–21]:

— Положення відповідають вимогам несуперечності, комплексності, логічності, повноти, єдності оформлення і стилю викладу;

— відповідно до Положень об'єктами управлінського обліку є не тільки витрати, але інформація про всі об'єкти традиційного бухгалтерського обліку, а також дані позабухгалтерського характеру, як то: довгострокові прогнози, якісні характеристики об'єктів, подій і навіть персоналу тощо;

— Положення характерні стратифікованим підходом до висвітлення позицій управлінського обліку, тобто акцентуванні як на функціональних, так і на його об'єктних аспектах;

— рекомендації, що містять Положення, носять науково-обґрунтований прикладний характер, оскільки сформовані на підставі наукових доробок провідних вчених-обліковців та апробовані на практиці провідних підприємств;

— Положення характерні багатоваріантним підходом до рекомендованих методів в розрізі різних етапів облікових, контрольних та аналітичних робіт;

— Положення носять диспозитивний характер, що проявляється у можливості прийняття рішення про використання положень конкретним підприємством самостійно;

— згідно Положень управлінський облік, управлінський контроль та управлінський аналіз розглядаються як єдина система внутрішнього інформаційного забезпечення управління підприємством, що, в свою чергу, дає підстави стверджувати, що Положення адресовані не тільки обліковим працівникам, а й є корисними для всіх фахівців, що пов'язаним з процесом підготовки управлінських даних;

— Положення гармонізовані з іншими діючими системами стандартів інформаційного забезпечення, контролю та управління, зокрема з: Міжнародними стандартами обліку та фінансової звітності (IAS, IFRS), Міжнародними стандартами якості (ISO), Стандартами і рекомендаціями з опису бізнес-процесів (SADT, IDEF, UML, OOP, CASE-технології), Промисловими стандартами управління (30 glorieuses, MRP-0, MRP-I, MRP-II, MRP-II+, ERP, ERP extended, ERP-II), сучасними технологіями

управління («шість сигм», «точно в строк»), канбан, концепція «ощадливого» виробництва (lean production), теорія обмежень — ТОС, збалансована система показників — BSC, процесно-орієнтоване управління — ABM), Міжнародними стандартами внутрішнього аудиту та ризик-менеджменту (така гармонізація пояснюється загальним інформаційним полем сучасних економічних дисциплін, обміном досвідом на міжнародному рівні, зростанням ступеня глобалізації сучасних економічних процесів, що дозволяє узагальнювати найкращі теоретичні та технічні концепції і методи).

Наведені аргументи свідчать на користь припущення автора з приводу доцільності і доречності прийняття Положень управлінського обліку за основу при створення стандартів-регламентів управлінського обліку великими промисловими підприємствами.

Процес формування стандартів-регламентів управлінського обліку на великих промислових підприємствах вирізняється широким спектром підготовчих робіт, до яких слід віднести [17, 18, 22]: розробку фінансово-організаційну структуру підприємства, яка б дозволяла виділення центрів відповідальності; вибір форми ведення управлінського обліку; дослідження інформаційних запитів керівників структурних підрозділів усіх рівнів; розробка складу, сутності та формату бюджетів в розрізі відповідних центрів відповідальності; розробку складу, сутність і формату управлінської звітності за центрами відповідальності; формування складу нормативів за центрами відповідальності; формування управлінського плану рахунків і моделі типових господарських операцій; вибір методів управлінського обліку витрат і калькуляції продукції; визначення методів контролю за відхиленнями та їх аналізу в розрізі кожного з центрів відповідальності; формування підходів до коригування планових показників у процесі функціонування центрів відповідальності.

Для забезпечення науково-обґрунтованого базису процесу формування стандартів-регламентів управлінського обліку на великих промислових підприємствах доцільним буде випрацювання принципів їх побудови. На підставі дослідження загальних підходів до побудови організаційних регламентів і характерних особливостей побудови Положень, автором пропонується такий їх склад (табл. 1) [11, 17, 19–23].

Таблиця 1

**ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СТАНДАРТІВ-РЕГЛАМЕНТІВ
УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВЕЛИКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Загальноорганізаційні	Змістовнофункціональні
раціональності	комплексності
конкретності	логічності
чіткості	повноти
несуперечності	уніфікації
єдності оформлення	єдності
науковості	гармонізації

Так, загальноорганізаційні принципи побудови стандартів-регламентів управлінського обліку великих промислових підприємств представлені такими позиціями:

- раціональності — закріплення оптимального варіанта положення, вибраного з усіх можливих;
- конкретності — відображення не загальних позицій, а конкретних специфічних моментів щодо організації та методики управлінського обліку відповідного підприємства;
- чіткості — визначення конкретних позицій положення та їх докладне тлумачення;
- несуперечності — кореляція положень всіх стандартів-регламентів управлінського обліку відповідного підприємства;
- єдності оформлення — загальні структура побудови і стиль викладення стандартів-регламентів управлінського обліку відповідного підприємства;
- науковості — напрацювання має ґрунтуватись на результатах сучасних наукових досліджень і передовій практиці.

До змістовно функціональних принципів побудови стандартів-регламентів управлінського обліку великих промислових підприємств автором віднесені принципи:

- комплексності — полягає у врахуванні сутності управлінського обліку як складової бухгалтерського обліку, а також елементу оперативного стратегічного управління вказаними суб'єктами господарювання;
- логічності — передбачає забезпечення зв'язку процесуального (в розрізі етапів управлінського обліку), системного (в роз-

різі складових управлінського обліку) та елементного (в розрізі об'єктів управлінського обліку) проявів управлінського обліку підприємств;

- повноти — враховує необхідність широкого охоплення та опрацювання різної економічної інформації (на базі як грошових, так і інших вимірників) з метою підготовки виважених управлінських рішень на великих промислових підприємствах;

- уніфікації — передбачає уніфікацію складу виробничих витрат на однакових виробництвах великих промислових підприємств, а також застосування щодо них однакових нормативних і контрольних показників, методів контролю та аналізу;

- єдності — полягає у збереженні єдності всіх складових управлінського обліку: бюджетування, обліку, калькулювання, управлінських контролю та аналізу;

- гармонізації — передбачає кореляцію положень стандартів-регламентів управлінського обліку з іншими діючими внутрішніми стандартами фінансового обліку, якості, інформаційного забезпечення, контролю та управління;

Запропонована сукупність принципів вирізняється комплексним характером і має ознаки відкритої системи. Подальше опрацювання підходів до формування стандартів-регламентів управлінського обліку на великих промислових підприємствах дозволить здійснити її доповнення з метою набуття вказаної сукупності принципів фактичного статусу системи.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Конвергенція вітчизняної економіки до економік провідних розвинутих країн світу посилює необхідність подальшої розбудови положень управлінського обліку на великих промислових підприємствах, які призначені забезпечити реалізацію положень інноваційного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів. Попри досить вагомий досвід вказаних суб'єктів господарювання в опануванні методичних позицій управлінського обліку, відмічається певні прогалини як наукового, так і практичного характеру в опрацюванні організаційних його питань. При формуванні організаційних положень управлінського обліку варто звернути увагу як на загальні підходи до організації бухгалтерського обліку, так і відомі приклади зарубіжної практики управлінського обліку розвинутих країн світу. Яскравим прикладом уособлення наукової облікової думки та такої практики виступають Поло-

ження з управлінського обліку (SMA), які пропонується прийняти за основу при формуванні стандартів-регламентів управлінського обліку на великих промислових підприємствах. З метою створення наукового підґрунтя процесу розробки вказаних документів внутрішнього регламенту великих підприємств сформована сукупність принципів побудови стандартів-регламентів управлінського обліку. Її реалізація на практиці дозволить упорядкувати власне процес управлінського обліку, а, отже, сприятиме посиленню впливу внутрішніх економічних важелів на кінцеві результати роботи вітчизняних великих підприємств.

Бібліографічний список

1. Бізнес-клімат України обвалився до найгіршого рівня в Європі // Газета по-українськи. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://gazeta.ua/articles/economics/_biznesklimat-ukrayini-obvalivysya-do-najgirshogo-rivnya-u-evropi/557063
2. *Гришина Н.В.* Проблеми та перспективи взаємодії малих і крупних підприємств у промисловості: регіональний аспект // Регіональна торговельно-промислова палата Николаевської області / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://rtp.com.ua/news/2014/02/19/5/3091.html>
3. *Горбонос Ф. В.* Економіка підприємств. — К. : Знання, 2010. — 463 с.
4. *Варналій З. С.* Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. — К. : Т-во «Знання», 2001. — 277 с.
5. *Chandler A. D.* Scale and Scope: The Dynamics of Industrial Capitalism. — Harvard University Press, 1994. — 760 p.
6. *Шмигель А.Д.* Организация бухгалтерского учёта в промышленности. — К.: Вища школа, 1978. — 232 с.
7. *Кузьминский А. Н., Корецкий Л. Я., Джога Р. Т., Голов С. Ф.* Организация бухгалтерского учета в системе Академии наук УССР. — К.: Наукова думка, 1985. — 302 с.
8. *Сопко В.В., Завгородій В.Г.* Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю і аналізу. — К.: КНЕУ, 2000. — 260 с.
9. *Литвин Ю. Я., Олійник В. М., Палюх М. С.* Організація бухгалтерського обліку в сільському господарстві. — Тернопіль: ТАНТ, 1998. — 375 с.
10. *Бутинець Ф.Ф., Войналович О.П., Томашевська І.Л.* Організація бухгалтерського обліку. — Житомир: ПП «Рута», 2005. — 528 с.
11. *Свірко С. В.* Організація бухгалтерського обліку бюджетних установ. — К.: КНЕУ, 2003. — 380 с.

12. *Бондар О.* Організація управлінського обліку на підприємстві // Інтернет-конференція. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://confiaprv.at.ua/publ/konf_20_21_zhovtnja_2011_r/sekcija_5_ekonomichni_nauki/organizacija_upravlinskogo_obliku_na_pidpriemstvi_723-1-0-1066
13. *Лень В.С.* Організація бухгалтерського обліку: Підручник / В.С. Лень — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 696 с.
14. *Сук Л.К.* Організація бухгалтерського обліку: Підручник / Л.К. Сук, П.Л. Сук. — К.: Каравела; Піча Ю.В., 2009. — 624 с.
15. *Чебанова Н.* Організація бухгалтерського обліку / Н. Чебанова, Т. Чупир, В. Чупир. — Х.: Фактор, 2008. — 480 с.
16. *Піліпенко А.А.* Організація обліку і контролю: Підручник / А.А. Піліпенко, В.І.Отенко. — Х.: ВД «ІНЖЕК». 2005. — 424 с.
17. *Лукін В.О.* Організація впровадження управлінського обліку // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://fkd.org.ua/pdf/2012_2/25.pdf
18. *Свірко С. В., Заросило А. П.* Управлінський облік і аналіз у бюджетних установах [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. ВНЗ / С.В. Свірко, А.П. Заросило. — К.: КНЕУ, 2012. — 538 с. — Режим доступу до матеріалів: http://oef.kneu.edu.ua/ua/depts8/k_obliku_v_kredytnyh_i_bjudzh_ustanovah/upr_ob_but_yst/
19. *Быконя А.В., Галкина Е.В.* Стандартизация управленческого учета и управление // IV Международная электронная научная конференция / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.rae.ru/forum2012/21/991>
20. *Lush M. J., Hinton V.* Statements on Management Accounting // Encyclopedia of business and finance. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.beknowledge.com/wp-content/uploads/2010/09/238.pdf>
21. Institute of Management Accountants. — Сайт у мережі Інтернет./ [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://www.imanet.org/resources_and_publications/research_studies_resources/statements_on_management_accounting.aspx
22. *Півнюк О.П.* Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах в умовах глобалізації економіки України // Інтернет-портал Nauka.zinet.info. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://nauka.zinet.info/6/pivnyuk.php>
23. *Козлова О.В.* Стандартизация управленческого учета затрат в вертикально-интегрированных компаниях // Ломоносов — молодежный научный портал./ [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2012/1944/35046_9ffc.pdf

References

1. Biznes-klimat Ukrainy obvalyvsia do nainyzhchoho rinvnia v Ievropi [Business climate in Ukraine plunged to the worst level in Europe]. // Long-Ukrainian. / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://gazeta.ua/articles/economics/biznesklimat-ukrayini-obvalivsvya-donajgirshogo-rivnya-v-evropi/557063> [In Ukrainian]
2. Grishina, N. V. Problemy ta perspektyvy vzaiemodii malyh i krupnyh pidpriemstv [Problems and prospects of interaction between small and large enterprises in the industry: a regional perspective] // Regional Chamber of Commerce Mykolaiv region. / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://rtp.com.ua/news/2014/02/19/5/3091.html> [In Ukrainian]
3. Horbonos, F. V. Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]. — K.: Znannya (2010). — 463 p. [In Ukrainian]
4. Varnaliy, Z. S. Male pidpriemnytstvo: osnovy teorii i praktyky [Small business: basic theory and practice]. — K.: Znannya (2001). — 277 p. [In Ukrainian]
5. Chandler, A.D. Scale and Scope: The Dynamics of Industrial Capitalism. — Harvard University Press (1994). — 760 p. [In English]
6. Schmiegel, A. D. Organizatsiya bukhgalterskoho ucheta v promyshlennosti [Accounting organization in the industry]. — K.: Vyshcha shkola (1978). — 232 p. [In Russian]
7. Kuzminskiy, A. N., Koretskyi, L. Y., Dzhoha, R. T., Golov, S. F. Organizatsyya bukhgalterskoho ucheta i audita v sisteme Akademii nauk USSR [Organization of accounting and auditing in the system of the Academy of Sciences of USSR]. — K.: Naukova Dumka (1985). — 302 p. [In Russian]
8. Sopko, V. V., Zavhorodiy, V. H. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku, ekonomichnoho kontrolyu i analizu [Accounting organization, economic control and analysis]. — K.: KNEU (2000). — 260 p. [In Russian]
9. Lytvyn, Yu. Ya., Oleinik, V. M., Palyuh, M. S. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku v silskomu hospodarstvi [Accounting organization in agriculture]. — Ternopil: TANE (1998). — 375 p. [In Ukrainian]
10. Butynets, F. F., Voynalovych, O. P., Tomashevskaya, I. L. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku [Accounting organization]. — Zhytomyr: Ruta (2005). — 528 p. [In Ukrainian]
11. Svirko, S. V. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku v budzhetnykh ustanovakh [Organization of accounting of budgetary institutions]. — K.: KNEU (2003). — 380 p. [In Ukrainian]
12. Bondar, O. Organizatsiya upravlinskoho obliku na pidpriemstvi [The organization of management accounting in the enterprise] // [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://confi->

apv.at.ua/publ/konf_20_21_zhovtnja_2011_r/sekcija_5_ekonomichni_nauki/organizacija_upravlinskogo_obliku_na_pidpriemstvi/23-1-0-1066 [In Ukrainian]

13. Len, V. S. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku [Accounting organization]. — K.: Tsentr navchalnoi literatury (2006). — 696 p. [In Ukrainian]

14. Suk, L. K. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku [Accounting organization]. — K.: Karavela (2009). — 624 p. [In Ukrainian]

15. Chebanov, N. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku [Accounting organization]. — Kh.: Factor (2008). — 480 p. [In Ukrainian]

16. Pilipenko, A. A. Organizatsiya bukhgalterskoho obliku i kontroly [Organization of accounting and control]. — Kh.: VD «INZHEK» (2005). — 424 p. [In Ukrainian]

17. Lukin, V. Organizatsiya vprovadzhennya upravlinskoho obliku [Organization of implementation of management accounting] // Finansovokredytna diyalnist: problemy teorii ta praktyky. / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: http://fkd.org.ua/pdf/2012_2/25.pdf [In Ukrainian]

18. Svirko, S. V., Zarosylo, A. P. Upravlinskyi oblik i analiz v budzhetnykh ustanovakh [Management Accounting and Analysis in budgetary institutions]. — K.: KNEU (2012). — 538 p. [In Ukrainian]

19. Bykonya, A. V., Galkina, E. V. Standartizatsiya upravlencheskogo ucheta i kontrolya [Standardization of management accounting and control] // IV International electronic conference / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://www.rae.ru/forum2012/21/991> [In Russian]

20. Lush, M. J., Hinton V. Statements on Management Accounting // Encyclopedia of business and finance / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://www.beknowledge.com/wp-content/uploads/2010/09/238.pdf> [In English]

21. Institute of Management Accountants. The site on the Internet. / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: http://www.imanet.org/resources_and_publications/research_studies_resources/statements_on_management_accounting.aspx [In English]

22. Pivnyuk, A. P. Problemy vprovadzhennya upravlinskoho obliku na pidpriemstvakh [Problems of implementation of management accounting in enterprises in a globalized economy Ukraine] // Intelligence Portal Nauka.zinet.info / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://nauka.zinet.info/6/pivnyuk.php> [In Ukrainian]

23. Kozlova, O. V. Standartizatsyya upravlencheskogo ucheta zatrat v vertikalno-integrirovanykh kompaniyakh [Standardization of management accounting costs of vertically integrated companies] // Lomonosov — youth

research portal. / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: http://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2012/1944/35046_9ffc.pdf [In Russian]

Стаття надійшла до редакції 20 травня 2014 р.

УДК 657

Суков Геннадий Сергеевич,
канд. экон. наук, соискатель кафедры учета и аудита,
Житомирский государственный
технологический университет
(10005, Украина, г. Житомир, ул. Черняховского, 103)
E-mail: kaf_oa@ztu.edu.ua

ОРГАНИЗАЦИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА НА БОЛЬШИХ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ: ПЕРВИЧНЫЕ ПОЗИЦИИ

АННОТАЦИЯ. В условиях ухудшения состояния украинской экономики, крупные промышленные предприятия, как основные субъекты современной инновационной экономики, должны оптимизировать систему управления с целью обеспечения их стабильного развития. Одним из важных элементов системы управления такими предприятиями выступает управленческий учет. Залогом его эффективного функционирования выступает верно налаженная организация такого учета. Первичные ее позиции связаны с формированием стандартов - регламентов управленческого учета на крупных промышленных предприятиях Украины. В процессе исследования подходов к построению современной системы бухгалтерского учета в Украине, опираясь на метод аналогий автор предложил использовать как основу для разработки указанных регламентов Стандарты управленческого учета, созданные Институтом управленческого учета. Сформированные на таких принципах положения управленческого учета крупных промышленных предприятий позволят усилить их конкурентоспособность на мировом рынке.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: крупные промышленные предприятия, организация управленческого учета, стандарты управленческого учета.

UDC 657

Sukov Gennadiy Sergiiovytch,
Candidate of Sciences (Economics), Applicant,
Department of Accounting and Auditing
Zhytomyr State Technological University
(103, Cherniahovskoho st., Zhytomyr, 10005, Ukraine)
E-mail: kaf_oa@ztu.edu.ua

PRIMARY POSITIONS OF MANAGEMENT ACCOUNTING ORGANIZATION AT LARGE INDUSTRIAL ENTERPRISES

ABSTRACT. Large industrial enterprises as the main subjects of modern innovative economics have to optimize management system in order to ensure their stable development in the conditions of deterioration of the state of Ukrainian economics. Management accounting is one of the important elements of system of managing such enterprises. The correct set up of organization of such an accounting is a pledge of its effective functioning. Its initial positions are connected with forming standards-regulations of management accounting at the large industrial enterprises in Ukraine. In the process of reviewing approaches to creating modern accounting system in Ukraine and while using the method of analogy the author suggested to exploit Standards of management accounting elaborated by the Institute of management accounting as a foundation for composing mentioned standards. Theses of management accounting at large industrial enterprises formed this way will enable to enhance their competitiveness on a world market.

KEY WORDS: large industrial enterprises, organization of management accounting, standards of management accounting.